

שיעור ח'

בדין חתיכה הראויה להתכבד

שיטת הרא"ה בגדר חרה"ל

הנה בדין חרה"ל המבואר בגמ' ק,א הקשו הראשונים שאין דנים כלפי חתיכה כמות שהיא האם חתיכה כמותה המותרת ראויה להתכבד והוא מוכח מהגמ' ביבמות שחטאת טמאה מתבטלת בחטאות טהורות ולא חשיב חרה"ל וע"כ דנים חשיבות החתיכה שלפנינו אך דנים אותה כלפי אחר הביטול האם ראויה להתכבד אז. ועי' ברע"א בסי' תרע"ג שטורח לבאר שזה השו"ט בתוס' האם דנים בשכמותה או שדנים כלפי עצמה אחר הביטול, ובאמת הדברים מפורשים בדברי הרשב"א שפתח שאין דנים בשכמותה אלא היא עצמה אחר הביטול, וכן הסכמת רוב הראשונים וכן נפסק בשו"ע סי' ק"א ס"א.

אמנם מצאנו בשיטת הרא"ה בבדק הבית יג' וכן בחי' הרא"ה בסוגיין שיטה חדשה שלעולם דנים את החתיכה בשכנגדה. שהנה כל דברי הראשונים נשענים על הגמ' ביבמות דחטאת טמאה בחטאות טהורות אמאי התם אינה חרה"ל והרא"ה ס"ל שחטאת טמאה וודאי אינה בדין חרה"ל כיוון שאין איסורה מחמת עצמה. ועי' במשמרת הבית שם ומפורש גם בריטב"א שישוד זה שבעינין שהחתיכה תהיה אסורה מחמת עצמו שייך לנידון של חתיכה הבלועה מן האיסור שבה. והנה בגוף דברי הרא"ה שחתיכה האסורה באיסור טמאה שאינה חרה"ל לבין נבילה שמבואר שהי' בכלל חרה"ל היה אפשר לבאר שבנבלה סיבת האיסור היא בגוף החפצא ויל"ע אמנם מה שנראה ברא"ה שחטאת טהורה שפיר הוי בכלל חרה"ל ורק חטאת טמאה לא, והיינו שאיסור טמאה אינו מחמת גופה משא"כ איסור קדושה, הוא דבר שצ"ב ואכמ"ל, ועי"ש.

ועי' במשמרת להרשב"א שדוחה שהחילוק אמת אלא שאין הנידון דומה לראיה, והיינו שהרא"ה העמיד דבריו על מה שכל חתיכה הבלועה מאיסור לא חשיב חרה"ל, ומצד זה טוען הרשב"א שאין כלל מקור שלעולם חרה"ל הוא מדין חשיבות והבלע לית ליה חשיבות של חרה"ל שהרי מצד עצמו וודאי אינו ראוי להתכבד.

עוד מק' הרשב"א שאם כדבריו היה להיות גם גבי דבר שבמניין שדבר המנוי שעליו דנים וודאי יהיה אסור באיסור מחמת עצמו וזה וודאי מוכח בסוגיא ביבמות שחטאת טמאה אם היה בכלל דבר שבמניין היה נחשב דבר שבמניין אף שאין איסורו מחמת עצמו, ומבואר לכא' שנח' האם עד כמה שיש כלל של אסור מחמת עצמו האם הוא שייך בדבר שבמניין כמו חרה"ל או שיש לחלק וצ"ע וועי' ברא"ה באריכות כה,ב, ושם בסו"ד לכא' נקט הסבר אחר אמאי אינו חרה"ל שבאמת איירי בחתיכה שאינה חשובה ואינה ראויה להתכבד ובסו"ד ממש הביא לשיטת הראשונים בגמ' ודחאה עי"ש.

והנה בעיקר ההסבר של חתיכה הבלועה שאינה חרה"ל הסביר הרשב"א כאמור שהבלע אינו ראוי להתכבד. והוסיפו הראשונים שאף לסוברים לדין חנ"ן אפ"ה לא חשיב חרה"ל ולא ביארו הראשונים טעמא דמילתא שהרי אחר דין חנ"ן לכא' החתיכה כולה אסורה והחתיכה עצמה וודאי בכלל חרה"ל וצ"ב וועי' בשו"ע שמעתיק גם תוספת זו של הראשונים ודנו הפוסקים למאי נפק"מ הרי לא ס"ל חנ"ן בשאר איסורים ומאריכים דיש נפק"מ גסלשו"ע בהיתר שבלע בב"ח שאז יהיה מדין חנ"ן של בב"ח ולא של שאר איסורים ואכ"מ.

והיה נראה בדעת הרא"ה שכל סברתו שחרה"ל בעי איסור מחמת עצמו הוא ליישב קושיא זו, והיינו שכלפי טענת הרשב"א שהבלע עצמו וודאי אינו חרה"ל וודאי לא פליג שהרי הוא אינו ראוי להתכבד אלא שק"ל מכח דין חנ"ן שנהיה אסור, ועי' קאמר שיש יסוד שחרה"ל אינו מספיק שהוא עצמו ראוי להתכבד אלא בעי נמי שהחתיכה תהיה אסורה מחמת עצמה ולכן אמנם חנ"ן אסור החתיכה אך הוא אינו איסור מחמת גוף החתיכה כמו נבילה, ועי'. ומעתה ע"ז הוסיף הרא"ה לחדש בסברא שגם חתיכה האסורה באיסור טמאה אינה אסורה מחמת עצמה טמאה,

דעת ש"ר מהקושיא בחנ"ן

ויל"ע בדעת ש"ר אמאי דין חנ"ן אינו מחשיב החתיכה כחרה"ל. ומצאנו ישוב בזה בדברי הב"ח הגר"אש מציין לתוס' בקח' שמייסד יסוד בחנ"ן שלעולם הדבר הנאסר מדין חנ"ן אין כח יותר מהאוסר עיי"ש, וממילא עד כמה שהאיסור אין לו כח לאסור מדין חרה"ל שהרי הבלע עצמו אינו ראוי להתכבד ה"ה החתיכה שנאסרה מחנ"ן וודאי לא יהיה לה כח של חרה"ל. וכעין הדוג' של תוס' שם במלח שנאסר באיסור דם, שדם אין לו כח ביותר מס' כשאר דברים שאינו עביד לטעמא משא"כ המלח, וממילא אף שהמלח אוסר ביותר מס' שהרי עביד לטעמא מ"מ כיוון שהאוסר הוא הדם והוא אינו אוסר לעולם דין הביטול כנגד כל המלח אך רק בשיעור ס', עיי"ש.

ומקובל להגדיר שחנ"ן מוסיף כמות לאיסור ולא מוסיף איכות ויש להאריך עוד במקומו בגדרי חנ"ן. מ"מ כך מבארים הגר"א וכן הב"ח את דברי הרשב"א וש"ר שגם מדין חנ"ן אינו חשיב כיוון שבחנ"ן אין כח לאסור ולהחשיב יותר מהאוסר. כאמור. וממילא מובן היטיב דחיית הרשב"א במשמרת שאין מקור ליסוד של הרא"ה מדין חתיכה הבלועה באיסור כי מצד הבלע אינו חרה"ל וכלפי חנ"ן לא שייך שהרי אין הנאסר חמור מן האוסר, וממילא אין שום מקור להגדיר שהסיבה שחנ"ן לא חשיב חרה"ל הוא משום שיש דין נוסף שהחתיכה תהיה אסור מחמת עצמה.

ויל"ע דעת הרא"ה שמא חולק על עיקר יסוד התוס' שאין האוסר וכו' וממילא לשיטתו הוכיח כנ"ל והרשב"א איירי לשיטת ר"י בתוס' שס"ל הכי וע"ע לקמיה. מ"מ יל"ע בדברי רבותינו שהנה יסוד דברי התוס' הם מח' ר"י ורשב"ם שם וקצ"ע שכל הראשונים שסתמו שאין הבלע אוסר אפילו מדין חנ"ן ע"כ ס"לכר"י. וכן מה נאמר באמת לדעת החולקים. וביותר ע"י בבדי השולחן שציין ששיטת הר"ן לחלוק על התוס' בחנ"ן והכא העתיק כדברי הראשונים שמכח חנ"ן אינו נעשה חרה"ל, וצ"ע בזה. ולבאר כן יש להקדים בעיקר יסוד הרא"ה והמתסעף ויתבאר.

האם חרה"ל בעי חשיבות איסור בחתיכה

והנה בגוף סברת הרא"ה שהעמיד שכל חרה"ל אינו מספיק של תתבטל אלא בעי נמי שהאיסור שאסורה בו הוא איסור מחמת עצמה. ויש בזה נק' חידוש נפלאה מאוד שבפשטות חתיכה הראויה להתכבד חשובה מחמת עצמה ולא בעינן שיהיה שם של 'חתיכת איסור' הראויה להתכבד שאז יש לדון שבעי איסור מחמת גופה שתחשב חתיכת איסור, ולעולם כל שהיו חרה"ל שאסורה הוא מספיק, ויתבאר.

ויש לדון בביטול היתר באיסור לשיטות שנוקטים שגם היתר המתערב ברוב איסור נתבטל ונהפך לאיסור ולוקה אף על ההיתר [ונלמד בסי' צ"ט סעי' ו' בעיקר הסוגיא בע"ז של קק"ב ובראשונים שם ועי' מזה בפמ"ג בפתיחה]. מה יהיה הדין בכה"ג אם תהיה חתיכת ההיתר חרה"ל [ולמעשה קשה למצוא נפק"מ ממש שהרי מדאורייתא וודאי בטל ורק אי נימא דיש שיטה דדברים החשובים אינם בטילים מדאורייתא]. ותלוי לכאן בהנ"ל האם בעינן חשיבות איסור לחרה"ל שאז נדון שכל שהחרה"ל אינה אסורה וודאי אינו בכלל חרה"ל, ויתבאר עוד.

והנה בתשו' הר"ן, סי' נט' מבואר שחמץ קודם פסח שיש בו חשש חמץ אפשר לטחון ויתבטל קודם פסח שאז החמץ הוא עדיין היתר ולא יהיה חוזר וניעור בפסח שאז אסור במשהו, ומבואר שנוקט שקיי"ל שיש ביטול ברוב גם היתר בהיתר שהרי החמץ ההיתר וגם הקמח היתר ובכ"ז בטל היתר בהיתר וכמו שמצאנו גבי צמר רחלים, [ועי' בגרע"א בתשו' סי' לח' מסתירת דברי הר"ן לענין דשיל"מ דנר' דהתר בהתר לא בטל].

מ"מ מבואר שהיתר בהיתר יש ביטול. ומעתה נדון בביטול היתר בהיתר באופן שאחד מהם הוא חרה"ל האם נאמר כאמור שכל שהחתיכה אין בה איסור ל"ש בה דין חרה"ל ואף שמצד עצמה ראויה להתכבד. והנה יש לדון כלפי בריה בביטול היתר בהיתר. ולכאן התם יש לנו פשיטות ברורה לזה שהרי קיי"ל שבבריה יש תנאי שתהיה אסורה מתחילת ברייתה, ולכאן הבריה מצד עצמה אית לה שלימות בכל גווני ואין האיסור גורם שלימות הבריה, בכ"ז יש תנאי שתהיה אסורה מתחילת ברייתה, וע"כ מבואר שבבריה בעינן 'בריית

איסור' שרק אז יש חשיבות לבריה שלא תתבטל, ויש כמה נוסחים לומר גדר הצירוף, אך הא מילתא וודאי מבואר שחשיבות הבריה היא במה שהיא ברייה אסורה ולכן בעי איסור מחמת גופה.

ומעתה נראה ברור שבבריה בביטול היתר בהיתר וודאי בטיל שהרי אין חשיבות בריה כל שאינה אסורה, ועיי' בזה [וגם לדעת תוס' והרא"ש שלא בעי מתחילת ברייתו, אך לשיטתם שבריה מצד שהוא מפורש בקרא וודאי בריית היתר אינה בכלל בריה]. וכמובן שאין להקיש מבריה לחרה"ל, ובשגם די"ל שהם שני גדרים שונים בכלל של חשיבות, אך הנה ברמב"ם בפט"ז נקט בהדי הדדי ברייה בכלל שאר דברים החשובים והיה משמע שחד ענינא הם ואם כלפי חשיבות בריה בעי חשיבות האיסור כמו שמוכח ממה שנבילה אינו בריה [ועיי' בגר"ח איך שהגדיר דין זה בדעת הרמב"ם] א"כ שפיר יתכן שה"ה לשאר דברים החשובים כמו חרה"ל ועיי' בזה.

והנה לדברינו מבואר דעת הרא"ה שגם חרה"ל בעי חשיבות איסור בחתיכה ע"ד המבואר גבי ברייה וממילא בביטול היתר באיסור וכן היתר בהיתר מסתבר שלא יהיה דין של חרה"ל. שו"ר ביד"י סי' סט' סקס"ג שהביא אחרונים ומאריך שם שוודאי גם בהיתר יש חשיבות של דברים החשובים שלא בטלי, ודלא כדברינו. ועייש שמחלק גבי בריה שזה וודאי רק בבריה אסורה, ונראה כוונתו פשוט כנ"ל שבבריה יש דין של איסור מתחילת ברייתו וע"כ בהיתר אינו שייך אך ס"ל ששאר דברים וודאי אינם בטלים גם בביטול היתר בהיתר, עיי"ש.

בדין נולד האיסור בתערובת

ועיי' בדי השולחן בביאורים ריש סי' ק"ב בעינן דינא דהרמ"א בסימן קב' שבנולד האיסור בתערובת אין דין דשיל"מ [והנה דין זה שורשו מדין חשיבות האיסור בתערובת ואכמ"ל]. ובאו"ה [שהוא מקור הדין] מבואר כן גם על חרה"ל וטוען הבדי השולחן שברמ"א משמע לא כך שמעתיק דווקא על יל"מ ולא על חרה"ל הוא ראייה גדולה. אך עיי"ש שדן בסברא שלכא' איפכא מסתברא.

אמנם היד"י בסט' שם כותב שלא פוסקים את האו"ה לענין חרה"ל, כיוון דקשיא ליה שבסברא בחרה"ל לא בעי כח האיסור דכיון דדין חרה"ל גם בהיתר בהיתר נאמר, א"כ מה הנפק"מ שהאיסור נולד בתערובת, ולכן ס"ל שהוא דווקא בדבר שיש לו מתירים, וכמו שהבאנו שיטתו לעיל.

ומ"מ ברא"ה וודאי מוכח שגם חרה"ל מישך שייך לחשיבות האיסור של החתיכה. וזה מתאים לדברי האו"ה וכאמור.

יסוד הראשונים לדון חשיבות אחר הביטול

האמנם יש לעיי' ביסוד זה דבעינן "חתיכה האסורה" לענין חרה"ל, אשר לכא' אי"ז מתאים ליסוד שיסדו לן כל הראשונים דאזלינן בתר בתרא ודין חרה"ל תליא במה דהוה חרה"ל לאחר הביטול, ומעתה הרי יל"ע דאי אין דין חרה"ל אלא בדאיכא שם "חתיכה האסורה", א"כ איך אנו אווזים החבל משני קצותיו, שהרי ממ"נ קודם הביטול אי"ז חרה"ל, ולאחר הביטול אי"ז חתיכה האסורה, וכבר נגע בזה היד"י בסימן קא' סק"א והוכיח כשיטתו מכח טענה זו, [ואולי אף אחר הביטול אית לה שם "חתיכה האסורה" במה שאסורה "בעצם" אף דחייל בה דין "הנהגת היתר" מכח הביטול ואכמ"ל].

הן אמנם די"ל דאה"נ ואכן טענה זו מוכרחת היא וכדעת היד"י בזה, ולפי"ז אדרבה הרי הראשונים לטעמייהו בענין זה, ומתבאר דעתם לשיטתם כמין חומר, והיינו דלהרא"ה אין דין חרה"ל אלא בחתיכה האסורה אשר לכן יש מקום לתירוץ דאי"ז אלא באסורה מחמת עצמה, ואמנם לשיטתו הרא"ה לא מצי לתרוצי כדתירצו הראשונים דלא אזלינן בתר שכמותה ראויה להתכבד כדמוכח מחטאת טמאה בטהורות, וכל חתיכה הראויה להתכבד תליא במה דהוה חרה"ל אחר הביטול, דלהרא"ה לשיטתו הלא אין מקום לתירוץ זה כיון דבעינן חתיכה האסורה הראויה להתכבד, ואחר הביטול אי"ז חתיכה האסורה, ולאידך גיסא הראשונים לא מצו לתרוצי כדכתב הרא"ה דחתיכת חטאת טמאה אי"ז חרה"ל כיון דאינה אסורה מחמת עצמה, משם דלשיטתם הלא לא בעינן כל חתיכה האסורה, ודוק! היטיב.

אכן נר' שכל טענה זו שטען היד"י להוכיח מינה דלא בעינן חתיכה האסורה, הנה הא מתלא תליא ביסוד הענין מ"ט כל שראויה אחר הביטול חשיבה ראויה להתכבד, דהנה לשיטת הגר"א והט"ז באו"ח סי' תרעג' דאזלינן דוקא בתר בתרא א"כ מוכח באמת בדבריהם דיסוד הדין דחהר"ל הוא תלוי ביסוד במה דהויא חהר"ל אחר הביטול, דלא כל כמה דאחר הביטול הויא חהר"ל לא נתפס הביטול, משום דא"א לבטל להרוב מיעוט דחהר"ל, ולדרך זו שפיר יתכן שיש להוכיח מדין זה דלא בעינן חתיכה האסורה וכדטעין היד"י.

אמנם להתרה"ד שם [ועיי"ש בגליון הגרע"א] דאף בדהויא חהר"ל קודם הביטול לא חייל הביטול, א"כ יתכן לדון עוד בזה דבאמת עיקר דינא תליא במה דהויא חהר"ל קודם הביטול, והא דכל דראויה אחר הביטול חשיבא חתיכה הראויה להתכבד, יסוד הדין בזה הוא דכיון דאיירינן בחתיכה שכמותה ראויה להתכבד, והחתיכה בחפצא ראויה להתכבד ואך דאריא דאיסורא רביא עלה ומשווי לה לאינה ראויה להתכבד, ולעני"ז חידשו הראשונים דכד דיינינן לענין ביטול הנה כל דעומד האיסור להפקע ע"י הביטול, כבר אין האיסור מפקיע מהחתיכה דין ראויה להתכבד, וסוף דינא הוא דכל דאחר הביטול תהא החתיכה ראויה, א"כ כבר מעתה חשיבא החתיכה לחהר"ל.

ולדרך זו ניחא היטב מה שתמה הפמ"ג לענין פרוסה דלחה"פ טמאה דמ"ט בטלה ברוב טהורות הלא לאחר הביטול הויא חהר"ל להתכבד משום חשיבות לחה"פ, ולהאמור הרי י"ל דדוקא בדהויא החתיכה מצד עצמה שכמותה ראויה להתכבד, אז הוא דאמרינן דאין האיסור דרביע עלה מפקיע ממנה שם חהר"ל כל דהאיסור עתיד להפקע ע"י הביטול וחשיבא כבר מעתה לחהר"ל, לא כן לענין פרוסה דלחה"פ שאין שכמותה ראויה להתכבד מצד עצמה, ואין הדין דלחה"פ טהור שיחול בה מועיל להחשיבה כבר מעתה לחהר"ל, ומשום דסוף סוף סברת הראשונים דאזלינן בתר בתרא לא מהניא אלא משום דעי"ז אפשר לנו להחשיבה כבר מעתה לחהר"ל, וכש"נ.

ועכ"פ דניחא לפי"ז ולא קשיא קו' היד"י דאי בעינן חתיכה האסורה איך מהני הא דהויא ראויה להתכבד אחר הביטול, ומשום דבאמת לא מהני בעצם הא דאית לה להתתיכה דין דחהר"ל אחר הביטול, ואך דכל דראוייה אחר הביטול חשיבא כבר מעתה לחתיכה הראויה להתכבד, וכמוש"נ.

ישוב דעת הראשונים בדין חנ"ן

וממוצא הדברים עולה לן דהנה להרא"ה אכן נתחדש יסוד דבעינן בחהר"ל אסורה מחמת עצמה משום דביסוד הדין דינא דחהר"ל הוא ב"חתיכה האסורה", אכן לדעת הראשונים דפליגי על הרא"ה הנה היד"י סובר דלדידהו אין כלל דין דחתיכה האסורה ואף בהתר בהתר נאמר דין חהר"ל, ולדרך זו אין לנו אופן להבין הא דחתיכה הבלועה מאיסור לא הויא חהר"ל, אף למאן דאית ליה חנ"נ, אם לא משום דינא דאין הנאסר וכדברי הב"ח והגר"א, והערנו בזה שיסוד זה אינו לכו"ע כאמור לעיל, וכן תירוצן זה נסתר בדעת הר"ן, וצ"ע.

האמנם לדברי האחרונים שהביא היד"י שם שגר' שנקטו דבהיתר בהיתר אין דין דחהר"ל, וביאור שיטתם הלא הוא דאף להחולקים על הרא"ה בעינן "חתיכה האסורה" ולזה נוטה דעת האו"ה דאיתא לדינא דנולד האיסור בתערובת אף לענין חהר"ל [ולפי"ז הרי י"ל דשפיר דאף הראשונים מודים להרא"ה דבעינן חתיכה האסורה מחמת עצמה, ולא פליגי הראשונים על הרא"ה אלא משום דס"ל דאף חטאת טמאה חשיבא אסורה מחמת עצמה, וניחא היטב דחתיכה הבלועה מאיסור, דאין אסורה מחמת עצמה וכל מה דבעינן לבטלה הוא אך מדינא דחנ"נ, דשפיר דאין היא חשובה חהר"ל ואף להחולקים על כללא דאין הנאסר, וניחא לפי"ז שלא תלו הראשונים את דינם דחתיכה הבלועה לא חשובה חהר"ל, בפלוגתא דר"י ורשב"ם לקמן קח' לענין סברת אין הנאסר.

ועי' פמ"ג או"ח ריש סי' שיח' שנסתפק לענין מעשה שבת אי חשוב אסורה מחמת עצמה, ומבואר שנקט הפמ"ג דאף לדין איכא כלל דאסורה מחמת עצמה ואין זה מצד אין הנאסר [ואמנם הוכיח שם הפמ"ג מחתיכת קודש דחשיבא אסורה מחמת עצמה, וצ"ע בזה לדעת הרא"ה], והוא ראיה גדולה.

חרה"ל מדין נהפך

ועי' פמג' סימן קא' שנקט דלמאן דאית ליה נהפך חשיבא חתיכה הבלועה מאיסור לחתיכה הראויה להתכבד שכאן וודאי אין את תירוץ הגר"א גבי חנ"ן. אמנם בשעה"ת נקט הפמ"ג לא כך, ולכאוי' הוא מוכח בדעת הרא"ש דס"ל לדין נהפך וס"ל אף לדין זה דחתיכה הבלועה לא חשיבא חרה"ל [ויש לדחות דהיינו בפחות מכזבא"פ, והיה תלוי בשיטות של נהפך וצ"ע] וא"כ צ"ע אמאי אינו בכלל חרה"ל.

ולכאוי' זה מוכיח דאף לדין אית לן כללא דאסורה מחמת עצמה, ומשום דאף לדין בעינן חתיכה האסורה, וכמו שנתבאר ומעתה נאמר שאף שנהפך עושה את החתיכה לאסורה אך סו"ס אינו איסור מחמת עצמה ובעינן רמת חשיבות האיסור של חנ"ן ועי' בזה [ויש לעיין לשיטות שנהפך מועיל לצאת יד"ח מצה וכדעת הרא" בחלה וכמו שנתבאר במקו"א ועי', ואפשר עוד לדון בזה באופ"א אך אין כאן מקומו].

מח' האמרי ברוך והנוב"

ועי' חו"ד ואמרי ברוך שנח' האם חלק מחתיכה הרא"ל שהוא מחשיב אותה ועושה חשיבותה האם הוא בכלל חרה"ל [ואינו שייך לדברי הש"ך גבי כדי קליפה ששם הוא רק חלק מהחתיכה ואינו חלק חשוב מהחתיכה]. והן אמנם שסברת האמרי ברוך שנחשב חרה"ל היא הצד המיוחד אך לכאוי' יש להביא ראיה מהמש' גבי בגד שצבו בקליפי ערלה שנתערב שלא בטל מדין דבר שבמניין. ולכאוי' הבגד עצמו הוא היתר ורק הבלע הוא איסור וע"כ מבואר כהאמרי ברוך שגם חלק מהדבר שנותן לו החשיבות נידון כדבר חשוב שסו"ס הדבר האסור הוא חשוב [ויל"ע האם שייך לחלק וכן יש להאריך האם יש לחלק בין חרה"ל לבין דבר שבמניין].

ומעתה יש לדון לדעת האמרי ברוך מה יהיה הדין באופן שיהיה בלע בחתיכה שמחשיב אותה ולא רק חלק מהחתיכה. והוא מיתלי תלי בדברי הראשונים אמאי בלע אינו חרה"ל, שבפשוטו ביאור הרשב"א היינו שבלע אין לו חשיבות אך בכה"ג דאית ליה חשיבות אף שהוא חלק מהדבר שפיר יהיה בכלל חרה"ל.

אמנם עי' ביד"י שהק' שוודאי אין כוונת הראשונים כפשוטו שהרי אם מה שחסר לבלע הוא כמותו שמצד עצמו אינו חשוב דין חנ"ן וודאי מועיל להוסיף כמות ואינו בכלל דברי הגר"א שאין הנאסר חמור מן האור שהרי הוא רק מוסיף כמות ולא חשיבות והרי זהו כל דינו [ולכאוי' יש לדחות שהרי כאן תוספת הכמות היא היא תוספת החשיבות לחתיכה להחשב חרה"ל ועי'].

ועיי"ש שייסד שאין דין חרה"ל בדבר לח כמו גבי יין והיינו החיסרון של בלע, ולעולם יש דין 'חתיכה' כדי להחשב חרה"ל, עיי"ש. והנה לדבריו בלע 'חשוב' לא יהיה בכלל חרה"ל שסו"ס אינו בכלל 'חתיכה'.

נידון מעשי בדברים האמורים

הנה הביאו לדון במקום שחילקו למנה אחרונה חתיכה מכובדת שנתגלה שחלק מהחתיכות היו חלביות וחלק פרווה. והנידון היה שהחלק החלבי הוא מילוי של עטיפת מזונות שהיא וודאי פרווה. והנה לכאוי' דבר זה נחשב חרה"ל וממילא אין מקום לדון ביטול ברוב, ולכאוי' הוא תלוי במח' האמרי ברוך והנוב"י שחידש האמרי ברוך שגם שחלק מהחתיכה הוא האיסור והוא אינו ראוי להתכבד מצד עצמו אפ"ה חשיב ראוי להתכבד כל שהוא חלק מהדבר החשוב והוא חלק נצטרך לחשיבותו, כאמור, שהנה באופן האמור רק החלק החלבי הוא הדבר האוסר ולא כל החתיכה.

אמנם היה מקום לדון עוד שלכאוי' גם חלק החלב שנמצא לכאוי' הוא רק בלע ויהיה תלוי לדעת היד"י האם בלע הוא חיסרון מצד שבעי 'חתיכה' או מצד דלית ליה חשיבות. כאמור.

עוד יש לדון בזה לאור האמור האם באמת קי"ל שיש דין חרה"ל בביטול היתר בהיתר שהרי שם נידון כביטול חלב בפרוה שהוא היתר בהיתר, ותלוי במח' היד"י וש"א, והוכחנו לעיל בדעת האו"ה והרא"ה וכן דעת ש"ר שנראה שגם חרה"ל בעי חשיבות האיסור וממילא לא יהיה בביטול היתר בהיתר, וע"ע בכ"ז.

שיעורי

שיעור ח'

חולין

ו